GuyAI
מבית GOOL בגרויות

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: חורף תשפ"ה, 2025
מספר השאלון: 1262
שם התלמיד/ה: _____

תנ"ך

שאלון 1262 (אקסטרניים)

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה וחצי.
מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.
פרק ראשון – סיפורי ראשית העולם והאנושות – (2×40) – 80 נקודות
פרק שני – נושאי הבחירה – (1×20) – 20 נקודות
סך הכול – 100 נקודות
ב. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך עברי שלם בלי פירושים ובלי תוספות.
מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.
ג. הוראות מיוחדות: (1) אין להעתיק את השאלה; יש לכתוב את מספרה בלבד.
(2) יש להתרכז בנושא. יש לשים לב לכתב, לכתיב ולפיסוק.
יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה. כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.
השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.
בהצלחה!

כללי המענה במועד זה (חורף תשפ"ה): מכתב הפיקוח על הוראת המקרא בחינוך הממלכתי מיום 15.12.20 ("מבנה שאלון בחינת הבגרות מסגרת ה־30%") קובע לשאלון 1262 שני פרקים: פרק ראשון (עלילות הראשית) – 2×40 = 80 נקודות; פרק שני (על אהבה וחסד / בין שאול לדוד) – 1×20 = 20 נקודות, כמו המבנה המודפס בשאלון זה. מסמך התובנות של הפיקוח לחורף תשפ"ה (13.03.25) מציין שבחינות המועד היו "עדיין בצל המלחמה, דבר שהשפיע על היקף הנושאים מתכנית הלימודים, חוקי המענה ומספר הנבחנים", אך אינו מפרט כללי מענה מיוחדים לשאלון 1262. לא נמצא מסמך רשמי שקובע לשאלון זה במועד זה כללי מענה שונים מן המודפס, ולכן מובאים כאן הכללים כפי שהודפסו: בפרק הראשון – שתי השאלות 1–2, ובכל אחת סעיף א' חובה (25 נקודות) ועוד סעיף אחד מתוך ב'–ג' (15 נקודות); בפרק השני – שאלה אחת מתוך 3–4, על כל סעיפיה (20 נקודות).
הערה לפתרונות: בפסוקים המצוטטים השם המפורש נכתב בצורת ה' (גם עם אותיות שימוש: וַה', לַה', מֵה', בַּה').
בפרקים שבשאלון זה מספור הפסוקים הוא כבשאלון.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון – סיפורי ראשית העולם והאנושות

(80 נקודות)

ענו על שתי השאלות 1–2 (לכל שאלה – 40 נקודות).

בכל שאלה ענו על סעיף א – חובה (25 נקודות) ועל אחד מן הסעיפים ב–ג (15 נקודות).

1. בריאת האדם בבראשית א ובבראשית ב

(40 נקודות)

(ראו בנספח: רב סעדיה גאון [על בראשית א, כו] (לשאלה 1, סעיף ב(2)) – בשאלון נכתב "רב סעדיה גאון" בלבד; מקום הפירוש בסוגריים המרובעים נוסף על ידינו (הביטוי המפורש הוא מבראשית א, כו), רמב"ם, מורה נבוכים, חלק א', פרק א' (לשאלה 1, סעיף ב(2)), ג' ברזלי, בראשית היתה משמעות (לשאלה 1, סעיף ג))

קראו בראשית, פרק א', פסוקים כ"ו–כ"ט וגם פרק ב', פסוקים ז'–ט"ו.

ענו על סעיף א – חובה.

א(1). (1) תיאור בריאת האדם ותפקידו בעולם בפרק א' שונה מן התיאור שבפרק ב'.

הסבירו את השוני בין פרק א' ובין פרק ב' בנוגע לתיאור בריאת האדם ובנוגע לתיאור תפקיד האדם בעולם. (15 נקודות)

(15 נקודות)

א(2). (2) קראו פרק א', פסוקים כ"ו–כ"ז ופרק ב', פסוק ז'.

יש הטוענים כי שני התיאורים של בריאת האדם משלימים זה את זה, ויש הטוענים כי שני התיאורים סותרים זה את זה.

לדעתכם, האם שני התיאורים של בריאת האדם משלימים זה את זה או סותרים זה את זה? הסבירו את תשובתכם, ובססו אותה על הכתוב בשני הפרקים. (10 נקודות)

(10 נקודות)

ב(1). ענו על אחד מן הסעיפים ב–ג.

קראו פרק א', פסוק כ"ו.

(1) הסבירו שני קשיים תאולוגיים (דתיים־אמוניים) שעולים מפסוק זה. (5 נקודות)

(5 נקודות)

ב(2). (2) קראו את דברי הפרשנים שלפניכם.

רב סעדיה גאון: "בצלמנו כדמותנו – שליט".

רמב"ם: "וכיוון שהאדם התייחד בעניין מופלא מאוד שבו [...] ובשל אותו עניין, כלומר השכל האלוהי הדבק בו, נאמר על האדם שהוא בצלם אלוהים ובדמותו".

(מורה נבוכים, חלק א', פרק א')

לאיזה קושי מתייחסים הפרשנים, ומהו הפתרון שמציע כל אחד מהם לקושי? נמקו את תשובתכם, ובססו אותה על הכתוב. (10 נקודות)

(10 נקודות)

ג(1). ענו על אחד מן הסעיפים ב–ג.

קראו בראשית, פרק א', פסוקים כ"ו–כ"ט, בראשית, פרק ב', פסוקים כ'–כ"ד וגם את דברי ג' ברזלי שלפניכם.

"ערך השוויון בין זכרים לנקבות מאפיין [...] את שני סיפורי הבריאה, אך כל אחד מהם מגיע אליו בנתיב אחר. למעשה, אפשר לראות כאן שני רבדים בשוויון האדם, הבנויים זה על גבי זה".

(ג' ברזלי, בראשית היתה משמעות, הוצאת ידיעות אחרונות – ספרי חמד, 2012, עמ' 57)

(1) הביאו ראיה אחת מסיפור הבריאה הראשון וראיה אחת מסיפור הבריאה השני המחזקות את דברי ג' ברזלי, והסבירו מדוע כל אחת מן הראיות האלה מחזקת את דבריו. (10 נקודות)

(10 נקודות)

ג(2). (2) הביאו ראיה אחת מסיפור הבריאה שבפרק ב' הסותרת את דברי ג' ברזלי, ונמקו מדוע ראיה זו סותרת את דבריו. (5 נקודות)

(5 נקודות)

2. האכילה מעץ הדעת

(40 נקודות)

(ראו בנספח: אבן עזרא [על בראשית ג, ו] (לשאלה 2, סעיף ב) – בשאלון נכתב "אבן עזרא" בלבד; מקום הפירוש בסוגריים המרובעים נוסף על ידינו ונבדק בנוסח הפירוש. הנוסח כאן כפי שהודפס בשאלון (בכתיב מלא, בתוספת "(ההזדווגות)"), רמב"ן [על בראשית ב, ט] (לשאלה 2, סעיף ב) – בשאלון נכתב "רמב"ן" בלבד; מקום הפירוש בסוגריים המרובעים נוסף על ידינו ונבדק בנוסח הפירוש. הנוסח כאן כפי שהודפס בשאלון (בכתיב מלא ובקיצור), י' גרוסמן, בראשית – סיפורן של התחלות (לשאלה 2, סעיף ג))

קראו בראשית, פרק ג'.

ענו על סעיף א – חובה.

א(1). קראו פסוקים א'–ז' וגם בראשית, פרק ב', פסוקים ט"ז–י"ז.

(1) לדברי הפילוסוף היווני אפלטון, כל למידה מתחילה בערעור הידע הקיים, הערעור מוביל את האדם לסקרנות, והסקרנות מובילה לתובנות חדשות.

הסבירו כיצד דברי הנחש לאישה גורמים לה לערעור הידע שלה, לסקרנות ולתובנות חדשות. (15 נקודות)

(15 נקודות)

א(2). (2) הביאו שתי ראיות מפסוקים ח'–י"ג המוכיחות שהאדם ואשתו לא קיבלו עליהם אחריות למעשיהם, וראיה אחת מפסוקים כ"ב–כ"ד המוכיחה שאלוהים נקט פעולה כדי להתמודד עם אי קבלת האחריות של האדם ואשתו.

הסבירו את דבריכם. (10 נקודות)

(10 נקודות)

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

ב(1). ענו על אחד מן הסעיפים ב–ג.

קראו פסוקים ו'–י' וגם את דברי הפרשנים שלפניכם.

אבן עזרא: "עץ הדעת והוא יוליד תאוות המשגל (ההזדווגות), על כן כיסה האדם ואשתו ערוותם".

רמב"ן: "ופרי האילן הזה היה מוליד הרצון והחפץ שיבחרו אוכליו בדבר או בהפכו לטוב או לרע. ולכן נקרא 'עץ הדעת טוב ורע', כי 'הדעת' יאמר בלשוננו על הרצון".

(1) הסבירו לפי כל אחד מן הפרשנים, מהו הידע המושג בעקבות האכילה מן העץ. (9 נקודות)

(9 נקודות)

ב(2). (2) הסבירו כיצד אפשר לבסס כל אחת מן הפרשנויות על הנאמר בחלקו השני של פסוק ז' – " וַיִּתְפְּרוּ עֲלֵה תְאֵנָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם חֲגֹרֹת". (6 נקודות)

(6 נקודות)

ג. ענו על אחד מן הסעיפים ב–ג.

קראו פרק ג' פסוקים ו'–כ', בראשית, פרק ב', פסוקים כ"א–כ"ה וגם את דבריו של י' גרוסמן בקטע שלפניכם.

"הסיפור אומנם מציג את קניית הדעת בצורה של מרד באל, אך דומה הדבר לילדים מתבגרים שמורדים בסמכות המצווה עליהם. זו מרידה שבאמצעותה הם קונים אוטונומיה (עצמאות) ויכולת הכרעה עצמאית. [...] בניית האוטונומיה האישית מבדילה בין המתבגר לבין הוריו, והיא המעניקה לו הגדרה עצמית. [...]

המעבר מתמימות הילדות אל הבגרות נבחנת בסיפור [בשלוש] פרספקטיבות שונות שלו: בין אדם למקום [לאל]; בין אדם לזולתו (משתקף במיוחד בבן או בבת זוגו) ובין אדם לעצמו".

(י' גרוסמן, בראשית – סיפורן של התחלות, הוצאת מכללת הרצוג – תבונות, ידיעות אחרונות, ספרי חמד, 2017, עמ' 98, 103).

לפי שלוש הפרספקטיבות (נקודות המבט) שהציג י' גרוסמן, הסבירו כיצד אפשר לראות בסיפור האכילה מ"עץ הדעת טוב ורע" מעבר של אדם וחוה מתקופת הילדות התמימה אל תקופת הבגרות.

בססו את תשובתכם על הכתוב בשני הפרקים ועל דבריו של גרוסמן. (15 נקודות)

(15 נקודות)

פרק שני – נושאי הבחירה

(20 נקודות)

ענו על אחת מן השאלות 3–4.

---

3. שיר השירים ג – הבקשה אחר האהוב ואפריון שלמה

(20 נקודות)

על אהבה וחסד

קראו שיר השירים, פרק ג'.

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

א. קראו פסוקים א'–ה'.
יש הטוענים כי בפסוקים אלה הנערה המתוארת היא בעלת יוזמה ונטולת פחד.
הביאו שתי ראיות התומכות בטענה זו, והסבירו אותן. (8 נקודות)
(8 נקודות)

ב(1). קראו פסוקים ז'–י"א.
יש הטוענים שתקופת מלכותו של שלמה הייתה תקופה של שלום ושל שפע.
(1) לפי פסוקים אלה, הביאו ראיה אחת שעשויה לתמוך בטיעון זה וראיה אחת שעשויה לסתור אותו.
הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על הכתוב. (8 נקודות)
(8 נקודות)

ב(2). (2) לדעתכם, האם מטרת התיאור בפסוקים אלה היא להאדיר את המלך שלמה או למתוח עליו ביקורת?
נמקו את דבריכם, ובססו אותם באמצעות שתי דוגמאות מן הפסוקים. (4 נקודות)
(4 נקודות)

4. דוד חס על שאול במערת עין גדי
(20 נקודות)
(ראו בנספח: א' בומנדיל הכהן, "מאויב לאוהב" (לשאלה 4, סעיף ב))

בין שאול לדוד

קראו שמואל א, פרק כ"ד.

א(1). קראו פסוקים א'–כ'.
(1) על השאלה מה מסמלת קריעת המעיל של שאול בידי דוד, ניתנו כמה תשובות.
על פי פסוקים א'–ט"ו, הסבירו תשובה אחת שהשיב דוד עצמו על שאלה זו. בססו את תשובתכם על הכתוב. (4 נקודות)
(4 נקודות)

א(2). (2) קראו פסוקים ט"ז–כ' וגם שמואל א, פרק ט"ו, פסוקים כ"ו–כ"ח.
יש הטוענים כי מדברי שאול בפרק כ"ד נראה שהוא השלים עם דברי הנבואה של שמואל בפרק ט"ו.
הסבירו קביעה זו, ובססו את תשובתכם על הכתוב בשני הפרקים. (4 נקודות)
(4 נקודות)

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

ב. קראו פסוקים א'–ט"ז וגם את הקטע שלפניכם ובו דבריה של א' בומנדיל הכהן, העוסק במניעיו של דוד שלא להרוג את שאול.

"ניתן לקרוא את הפרק כתוכנית פעולה ממולחת, ולהבין כי דוד הוא פוליטיקאי מתוחכם [...] דוד לא ויתר על הניצחון בקרב, אלא רצה לנצח במאבק רחב יותר: לא רק בקרב במערה, אלא במלחמת דעת הקהל על התודעה. מה שהניע את דוד היה רצונו להותיר חותם מכובד של דמותו, ולאו דווקא האיפוק המוסרי כלפי שאול".

(א' בומנדיל הכהן, "מאויב לאוהב: שאול ודוד במערת עין גדי (שמואל א, פרק כ"ד)", בתוך מיזם התנ"ך – מאמרים דידקטיים).

הביאו מן הפסוקים שלוש ראיות התומכות בפירושה של א' בומנדיל הכהן, והסבירו אותן. (12 נקודות)

(12 נקודות)

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

נספח – המקורות

רב סעדיה גאון [על בראשית א, כו] (לשאלה 1, סעיף ב(2)) – בשאלון נכתב "רב סעדיה גאון" בלבד; מקום הפירוש בסוגריים המרובעים נוסף על ידינו (הביטוי המפורש הוא מבראשית א, כו)

"בצלמנו כדמותנו – שליט".

רמב"ם, מורה נבוכים, חלק א', פרק א' (לשאלה 1, סעיף ב(2))

"וכיוון שהאדם התייחד בעניין מופלא מאוד שבו [...] ובשל אותו עניין, כלומר השכל האלוהי הדבק בו, נאמר על האדם שהוא בצלם אלוהים ובדמותו".
(מורה נבוכים, חלק א', פרק א')

ג' ברזלי, בראשית היתה משמעות (לשאלה 1, סעיף ג)

"ערך השוויון בין זכרים לנקבות מאפיין [...] את שני סיפורי הבריאה, אך כל אחד מהם מגיע אליו בנתיב אחר. למעשה, אפשר לראות כאן שני רבדים בשוויון האדם, הבנויים זה על גבי זה".
(ג' ברזלי, בראשית היתה משמעות, הוצאת ידיעות אחרונות – ספרי חמד, 2012, עמ' 57)

אבן עזרא [על בראשית ג, ו] (לשאלה 2, סעיף ב) – בשאלון נכתב "אבן עזרא" בלבד; מקום הפירוש בסוגריים המרובעים נוסף על ידינו ונבדק בנוסח הפירוש. הנוסח כאן כפי שהודפס בשאלון (בכתיב מלא, בתוספת "(ההזדווגות)")

"עץ הדעת והוא יוליד תאוות המשגל (ההזדווגות), על כן כיסה האדם ואשתו ערוותם".

רמב"ן [על בראשית ב, ט] (לשאלה 2, סעיף ב) – בשאלון נכתב "רמב"ן" בלבד; מקום הפירוש בסוגריים המרובעים נוסף על ידינו ונבדק בנוסח הפירוש. הנוסח כאן כפי שהודפס בשאלון (בכתיב מלא ובקיצור)

"ופרי האילן הזה היה מוליד הרצון והחפץ שיבחרו אוכליו בדבר או בהפכו לטוב או לרע. ולכן נקרא 'עץ הדעת טוב ורע', כי 'הדעת' יאמר בלשוננו על הרצון".

י' גרוסמן, בראשית – סיפורן של התחלות (לשאלה 2, סעיף ג)

"הסיפור אומנם מציג את קניית הדעת בצורה של מרד באל, אך דומה הדבר לילדים מתבגרים שמורדים בסמכות המצווה עליהם. זו מרידה שבאמצעותה הם קונים אוטונומיה (עצמאות) ויכולת הכרעה עצמאית. [...] בניית האוטונומיה האישית מבדילה בין המתבגר לבין הוריו, והיא המעניקה לו הגדרה עצמית. [...]
המעבר מתמימות הילדות אל הבגרות נבחנת בסיפור [בשלוש] פרספקטיבות שונות שלו: בין אדם למקום [לאל]; בין אדם לזולתו (משתקף במיוחד בבן או בבת זוגו) ובין אדם לעצמו".
(י' גרוסמן, בראשית – סיפורן של התחלות, הוצאת מכללת הרצוג – תבונות, ידיעות אחרונות, ספרי חמד, 2017, עמ' 98, 103).

א' בומנדיל הכהן, "מאויב לאוהב" (לשאלה 4, סעיף ב)

"ניתן לקרוא את הפרק כתוכנית פעולה ממולחת, ולהבין כי דוד הוא פוליטיקאי מתוחכם [...] דוד לא ויתר על הניצחון בקרב, אלא רצה לנצח במאבק רחב יותר: לא רק בקרב במערה, אלא במלחמת דעת הקהל על התודעה. מה שהניע את דוד היה רצונו להותיר חותם מכובד של דמותו, ולאו דווקא האיפוק המוסרי כלפי שאול".
(א' בומנדיל הכהן, "מאויב לאוהב: שאול ודוד במערת עין גדי (שמואל א, פרק כ"ד)", בתוך מיזם התנ"ך – מאמרים דידקטיים).

כל הבגרויות בתנ"ך עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/tanach